LUČATÍNSKE ZVESTI

25. jún 2010 ročník IV / číslo 2

zdarma do každej domácnosti

Príhovor

Vážení spoluobčania,

chcem využiť túto príležitosť, aby som vyjadril poďakovanie dlhoročnej riaditeľke našej základnej školy pani Mgr. Eve Baxovej, ale aj pani Mgr. Baxovej ml., ktoré od nás odchádzajú. Ďakujem im v mene nás všetkých a najmä v mene detí, ktoré učili a teraz sú už takmer dospelé, ako aj v mene terajších žiakov. Prajeme im veľa zdravia, šťastia a pevne verím, že na Lučatín im zostanú len pekné spomienky.

Keď už spomíname školu, chcem poprosiť rodičov školákov i škôlkárov, aby sa zúčastnili na konci školského roku brigády pri premiestňovaní nábytku, nakoľko počas prázdnin je pripravená rekonštrukcia školy vo väčšom rozsahu. Pomoc by sa nám zišla aj počas prázdnin. Dva mesiace prejdú ako voda a my chceme začiatok nového školského roku otvoriť načas už v zrekonštruovaných priestoroch.

Rád by som sa touto cestou poďakoval i hasičom. Všetky družstvá sú vynikajúce a dosahujú veľmi pekné výsledky. O nich sa môžete dočítať v našich novinách, ja však chcem upozorniť na to, ako všetci naši súťažiaci vzorne dodržiavajú príkazy a udržiavajú si poriadok okolo svojej základne na súťažiach, čo pre väčšinu účastníkov z iných družstiev nie je prirodzené. Aj toto je reprezentácia obce. Preto ďakujem vedeniu lučatínskych hasičov, najmä Petrovi Vrbickému ml. a Petrovi Hraškovi, že sa pri príprave svojich zverencov sústreďujú aj na túto oblasť.

Chcem sa ešte poďakovať pani Mgr. Ľubici Kasovej a pani Zore Senkovej za iniciatívu na akcii „Svojpomocné vybudovanie detského ihriska“ (viac na str. 3, poz. red.). Návrh na riešenie projektu je na veľmi dobrej úrovni a pevne verím, že realizácia sa vydarí. Prekonzultoval som tento zámer aj s niektorými poslancami, ktorí vyjadrili svoj súhlas a ponúkli pomoc. Budeme musieť vyriešiť ešte jeden problém – ako získať certifikáciu uvedeného zariadenia. Rád by som pozval organizátorov projektu na spoločné stretnutie a ubezpečujem ich, že obecný úrad im bude maximálne nápomocný pri realizácii detského ihriska.

Marián Píši,
starosta obce

Do hasičských súťaží sa zapojili ženy, muži aj dorast

V priebehu troch týždňov šesť umiestnení

V sobotu 29. mája tohto roku na domácom ihrisku v Lučatíne tunajší hasiči zorganizovali okresné kolo hry PLAMEŇ. Podujatie je už tradične spojené aj so súťažou o „Putovný pohár starostu obce Lučatín“.

Našu obec reprezentovali dve súťažné družstvá - dievčatá a chlapci. Napriek kvalitnej príprave dievčatá mali smolu, pretože zlyhala technika, ale aj tak po výbornom výkone obsadili vo svojej kategórii druhé miesto za súperkami z Badína. Družstvo chlapcov nesklamalo a vyhralo svoju kategóriu, čo mu prinieslo postup do krajského kola, ktoré sa uskutočnilo 5. júna t.r. v Detve. Na krajské kolo sme išli predovšetkým získavať nové skúsenosti. No výborným tretím miestom sme vzorne reprezentovali nielen obec, ale celý okres Banská Bystrica.

V nedeľu 13. júna 2010 na okresnej súťaži v Dúbravici sme reprezentovali obec s tromi súťažnými družstvami – ženy, muži a dorast. Ženy obsadili pekné tretie miesto so stratou 0,34 sek. na druhé miesto. Mužov porazil len tradičný rival - Vlkanová a so stratou 2,27 sek. obsadili druhé miesto. V kategórii dorast sme si vymenili úlohy a časom o 1,36 sek. pred druhov Vlkanovou sme obsadili prvé miesto.

Výbor DHZ Lučatín

Čriepky z histórie našej obce

Zvonivý zvuk sa niesol celou dedinou

(dokončenie z minulého čísla)

Ako sme uviedli v predchádzajúcej časti v minulosti bola lopata pre mužov „vernou družkou“. Bez lopaty ani krok. Medzi ďalší nástroj, ktorý nesmel chýbať v domácnosti, bola metla. Ich výroba bola povinnosťou chlapa. Najviac používaná bola metla z krátkych alebo dlhších tenkých brezových prútikov. Voľakedy platilo, a to viac ako teraz, že dobrá metla dobre metie. Jednoduché náradie aj prístroje si naši predkovia robili sami. Okrem metiel, košíkov aj košov na seno vyrábali rúčky - poriská do lopát, motýk či čakanov. Keď spomínam samovýrobu, zmienim sa aj o ďalších predmetoch. Vyrábali si hrable, kosiská, šindle na pokrytie domov, krnačky, vlače, kolísky, stoličky, hokerlíky a iné potrebné veci. V tých časoch v ľudovej škole na pracovnom vyučovaní učili chlapcov štepiť ovocné stromy, dievčatá zasa ručným prácam.

(pokračovanie na 2. strane)

Rozprávkový les potešil malých i veľkých

V sobotu 5. júna t.r. kultúrna komisia v spolupráci s klubom dôchodcov a s rodičmi usporiadali pri príležitosti Medzinárodného dňa detí „Rozprávkový les“. Slniečko a dobrá nálada nás sprevádzali celou cestou za hľadaním rozprávkových postáv, ktoré najmenších, ale aj nás „dospelákov“, niektoré potešili a pochválili, ale niektoré aj vystrašili. A tá striga z rozprávky Mrázik a čert z rozprávky Čert a Káča nám teda naozaj poriadne nahnali strach. My sme však všetci svorne držali spolu a svojou usilovnosťou sme ich aj premohli. A za našu snahu a úsilie nás odmenili sladkosťami.

Kultúrna komisia touto cestou ďakuje všetkým za pomoc pri organizovaní tohto podujatia pre naše detičky a najmä veľké poďakovanie patrí všetkým našim sponzorom.

Náš zásah úspešný

V utorok 18. apríla tohto roku vznikol lesný požiar v Ľubietovskej doline. Naše družstvo na túto vzniknutú situáciu ihneď reagovalo a do 15 minút od spozorovania požiaru bolo na mieste. Okamžite sme s pomocou lopát a sekier začali s hasením požiaru. Keďže našťastie nefúkal silný vietor, oheň sa nám podarilo v priebehu 20 minút zlikvidovať. Na miesto dorazili aj profesionáli z Banskej Bystrice, ktorí už len skontrolovali miesto zhoreniska.

Výbor DHZ Lučatín

Čriepky z histórie našej obce

Zvonivý zvuk sa niesol celou dedinou

(dokončenie z 1. strany)

Keď som začínal seriál článkov Život a práca - práca a život, počítal som s tým, že články budú mať obyčajne dva rozmery: Popis samotnej práce a popis náradia, ktoré k príslušnej práci treba. Jedno od druhého sa nedá oddeliť. Mali sme v Lučatíne divadlo, pochopiteľne aj s hercami. V jedno priaznivé jesenné popoludnie vyniesla žena na priedom trlicu s hrsťou konopí alebo ľanu, ktoré bolo treba opracovať - jednou rukou kládla hrsť vždy v zmenenej polohe krížom na sekačku, sekla ňou párkrát, vytiahla a vytrepala. Trepaním sa konope oddrvili, zbavili drevnatých častí. Ešte ich vyčesali a odložili už ako kúdele. Sekáče pri sekaní vydávali zvonivý zvuk, takže hluku bolo dosť, ale nikomu neprekážal. Sekačiek na preidome pribúdalo. Keď sa náhodný pozorovateľ pozrel, ako sa slnečné lúče opierali a odrážali od domov popoludní od Sanigovie štálu smerom hore po dedine, videl presvietený obraz: Zľava rad domov, v strede zástup žien, dievčat, ako sa zohýnajú nad sekačkami a do toho znel zvuk sekačiek. V niektoré dni nebolo hádam domu, pred ktorým by nebola sekačka či trlica a na všetkých sa pracovalo.

Okrem týchto prác, ktoré sa robili hromadne, nám už ostali len práce, ktoré sa robili v dome (páranie peria, pradenie či tkanie).

(pokračovanie v budúcom čísle)

Zdenko Filip

Brigáda (aj guláš) v Jánošovej

V dňoch 10. a 17. apríla a potom aj 1. mája tohto roku sa zástupcovia tunajšieho Dobrovoľného hasičského zboru (DHZ) po dohode s Urbárskym spoločenstvom v Lučatíne zúčastnili brigády v Jánošovej. Čistili sme horu po ťažbe dreva. Podarilo sa nám vyčistiť približne 12 500 m^2 lúky a lesa. Každú sobotu pracovalo minimálne 10 našich členov. Prvého mája nás už bolo 25. Aj preto sme si navarili guláš a spojili túto akciu s tradičným prvým výjazdom.

Výbor DHZ Lučatín

Vybudujeme si v obci detské ihrisko?

V Lučatíne žijeme už dva roky. V Bratislave sme žili 44 rokov, do Lučatína sme chodili len cez prázdniny. Mnoho Lučatínčanov už nepoznám, niektorí odišli, deti povyrástli, dospeli, zmenili sa, prisťahovalo sa sem veľa nových obyvateľov. Pomaly sa s nimi zoznamujem a spoznávam terajší život v Lučatíne.

Ako dôchodcovia máme svoj čas pre seba. Ráno vstaneme a máme dovolenku. Preto nám ostáva čas aj na prechádzky po dedine, rozhovory s obyvateľmi, deťmi. Príjemné je pristaviť sa pri oddychujúcich ženách na lavičke pred domom Mažáryovcov alebo Vrbických. To sú jediné dve lavičky v Lučatíne, zišlo by sa ich viac! Možno nostalgicky spomínam na minulosť, ale kedysi boli lavičky pred každým domom, ľudia si tam oddýchli, porozprávali sa, poohovárali tých, čo tam neboli, pokritizovali mladé dievčatá, ktoré okolo prechádzali (vyfintené sa niesli po dedine). Dedina bola veselšia, ľudskejšia. Možno by sa trochu tej ľudskosti vrátilo, keby bolo kde si sadnúť a porozprávať sa. Aj mladší by sa pristavili, prihovorili. A deti by sa naučili riadne pozdraviť „dobrý deň“, nielen „dobrý...“.

Na prechádzke po dedine stretávam mladé mamičky, ktoré sa tiež prechádzajú so svojimi deťmi. Ešte, že sú tie chodníky zrekonštruované, dobre sa po nich chodí, sú bezpečnejšie. Avšak prechádzky nie sú u malých detí obľúbené. Tie by sa radšej niekde hrali, a to najmä so svojimi rovesníkmi, deťmi. A mamičky by sa radi porozprávali, posedeli v príjemnom prostredí. Tak mi napadá, či by aj Lučatín neurobil niečo pre týchto mladých rodičov s deťmi. Netreba tomu veľa, len dobrá vôľa a chuť obyvateľov obce. Čo poviete na to: Svojpomocne si vybudovať detské ihrisko? Na kúpalisku, v priestore terajšieho „tenisového kurtu“ (mimochodom je nefunkčný) by bolo detské ihrisko vynikajúce. Plocha kúpaliska (či vodnej nádrže) je oplotená, bezpečnosť by bola zaistená (na deti by si museli samozrejme dávať pozor rodičia). Myslím si, že by sa našlo veľa ochotných mladých mužov, oteckov, starých rodičov, ktorí by prispeli k úprave tohto priestoru. Preliezky, pieskovisko, hojdačky a podobné detské atrakcie by navrhol môj syn (zadarmo), materiál by sa možno mohol zohnať za lacnejší peniaz od tunajšieho urbáru, mnoho práce by dokázali urobiť šikovní oteckovia. S niektorými som už hovorila a prejavili veľký záujem a ochotu. Možno by pomohla aj finančná zbierka od obyvateľov obce (kto chce, dá), alebo nejaké príspevky od lučatínskych organizácií. Bolo by len treba vybrať človeka, ktorý by to všetko koordinoval. A samozrejme súhlas starostu a zastupiteľstva obce. Čo vy na to? Ideme do toho? Myslím si, že naše deti by nám boli vďačné a mamičky tiež. Veď deti sú naša perspektíva. Ako si ich vychováme, koľko do nich investujeme, toľko sa nám v budúcnosti vráti.

Nedá mi nepochváliť Petra Vrbického, ktorý zapojil mladých chlapcov, ba dokonca aj dievčatá, do hasičských oddielov. To je chvályhodná vec, že svoj voľný čas venuje mladým ľuďom a napĺňa im voľný čas zmysluplnou činnosťou. Takých ľudí, akým je pán Vrbický, je určite v Lučatíne viac. Len o nich nevieme. Kde sú?

Ľubica Kasová

Záhradkári

Dažde narobili veľké starosti

Máj nás veru riadne zaskočil, také dažde si nepamätajú ani pamätníci. Vytopená záhrada, mokré ostredky a to je teraz na tom Lučatín relatívne dobre. Dažde nám narobili starosti, zvlášť to poznajú tí, čo bývajú blízko Hrona. A tak neraz treba rozmýšľať, či sa niečo urodí. Ešte sa dá čo-to zachrániť, vysiať šalát, reďkovku, zasadiť neskoré druhy priesad.

V tomto období je veľa škodcov na zelenine, pomôcť si môžeme prírodnými prostriedkami. Mlynárika kapustného pomáha zničiť roztok zo šalvie, rajčiaka, tymianu a paliny. Na listové vošky pôsobí výluh z pŕhľavy, na skočky je dobrá baza čierna, mäta, cibuľa a cesnak. Na múčnatku a ďalšie hubové ochorenie je dobrá praslička a pažítka. Na vrtivku mrkvovú zase šalvia a cibuľa. Urobíme výluhy alebo vývary a niekoľkokrát po sebe napadnuté rastliny postrekujeme.

Koncom júna končia ovocné dreviny silný rast, tak je čas na menšie úpravy. Treba z nich odstrániť výhonky, ktoré smerujú do stredu koruny, ďalej všetky suché, choré a poškodené konáre. Na mladých stromčekoch vyrežeme všetky konkurenčné a nerodiace výhonky - vlky. Presvetlením koruny na starších stromoch sa zlepší vyzrievanie dreva a tým aj odolnosť proti mrazu. Nezabudnite voľnú pôdu prikrývať a chrániť ju pred vysušovaním. Aj suchá pokosená tráva je vhodná na tento účel.

V júli je druhé obdobie štepenia, očkovania a vrúbľovania ovocných drevín. Z kríkov tiež treba vyrezať prestárle konáre, jahody prihnojiť a odstrániť šľahúne. V auguste zavlažujeme, kypríme záhradu, sadíme nové sadenice jahôd. Urobíme posledný postrek proti obaľovačovi, chrastavosti a hnilobe ovocia.

Potom sa už priblíži zber zeleniny a ovocia. Určite už máte premyslené čo a ako uschováte na zimu. Každý má iné podmienky a iné chute, ale sušená petržlenová vňať, pažítka a kôpor sa zídu v každej domácnosti. Mrkva, petržlen, kaleráb, zeler sú vhodné na mrazenie, sterilizovanie, ale aj na sušenie. Môžete ich použiť do polievok a omáčok. Jablká nielen na kompót, ale postrúhané v zime do koláčov. Sterilizujeme ich bez cukru, len vo vlastnej šťave. Ale je tu spôsob našich starých a prastarých mám - sušenie ovocia. Slivky, hrušky, jablká, čučoriedky, brusnice, marhule - to všetko a ešte ďalšie druhy ovocia sa dajú nasušiť. Môžeme

použiť aj menšie, poškodené ovocie, len sa treba do toho pustiť. Spomínam si, ako mi ako malému dievčaťu moja stará mama dávala krížalky a boli veru lepšie ako cukríky.

Ešte pripomeniem, že hoci som teraz o kvetoch nepísala, nezabudla som na ne. A nezabudnite ani vy! Súťaž o najkrajšie okno, balkón a záhradku, pokračuje aj tento rok a tak nech zase Lučatín kvitne do krásy.

Magdaléna Feiková (Filipová)

Zo života školákov a škôlkárov

Kolobeh času nemožno zastaviť

Iba prednedávnom sme sa rozprávali o Veľkej noci a už nám dýcha na krk koniec školského roka. Našťastie nemáme v škole len samé skúšačky, ale aj veľa rôznych a zaujímavých akcií.

„Vedecká hračka“ zaujala

Ešte pred veľkonočnými prázdninami sme boli v Banskej Bystrici na exkurzii, ktorá sa volala „Vedecká hračka“. Už z toho názvu musí byť každému jasné, že nešlo iba o obyčajné hračky, ale o malé vedecké diela. Videli sme rôzne hlavolamy, kaleidoskopy, zašifrované obrázky, skladačky, tancujúce, poskakujúce a vrtiace sa hračky. Všetky tieto vecičky neboli len na pozeranie, ale mohli sme sa s nimi do sýtosti vyhrať a verte nám, že sme si takúto príležitosť nenechali ujsť. A zabavili sa aj naše pani učiteľky. Po predpoludní strávenom hraním sme sa vybrali na potulky po meste, kde sme si zblízka poprezerali všetky historické budovy, o ktorých sme sa učili v škole. Spravili sme malé nákupy na trhoch a príjemne unavení a spokojní sme sa vrátili domov.

Zúbky ako perličky

Dňa 29. apríla sme u nás mali zaujímavú návštevu. Boli tu mladé slečny, budúce zdravotné sestry, a tie nám rozprávali o zúbkoch, o tom ako sa máme o ne starať, aby nás netrápili, čo všetko im škodí, aj čo im prospieva. Ukázali nám správnu techniku umývania si zubov a dokonca nás aj otestovali. A predstavte si, že sa všetci vieme o naše zúbky dobre postarať, lebo na nich nenašli žiadne nebezpečné potvorky, ktoré by mohli zákerne zaútočiť.

Veľká vďaka našim maminám!

Ako všetci isto dobre vedia, máj, okrem toho, že je mesiacom lásky, je aj mesiacom, v ktorom majú sviatok tie najmilovanejšie, najlepšie, najkrajšie a najvzácnejšie osoby v živote každého človeka - naše mamičky. Ani my sme nezaháľali a pripravovali sme pre ne, tak ako každý rok, rôzne drobné darčeky a aj jeden dar veľký – naše vystúpenie. A keďže sme všetko pripravovali s láskou, práca nám išla od ruky a pevne veríme, že sme našim maminám urobili veľkú radosť. Veď predsa každý vie, že hocijaký, aj ten najmenší a najjednoduchší darček, darovaný z úprimnej lásky, je ten najvzácnejší. A len tak medzi nami, my aj tak vieme, že najkrajším darčekom sme my sami. A tak sme teda 16. mája darovali hlavne seba. Zahrali sme divadielko o Koze a kozliatkach, zarecitovali sme, zaspievali, ale najmä sme naše mamulienky vystískali a vyobjímali tak silno, že im určite zostalo aj do zásoby.

Tešíme sa na prázdniny

Máj sa skončil a my sme sa prehupli do posledného školského mesiaca - júna. Hneď na začiatku absolvujeme plavecký výcvik, na ktorý sme sa veľmi, veľmi tešili. Nevedeli sme sa dočkať, kedy na seba natiahneme plavky a hurá do vody. Dňa 1. júna, na sviatok všetkých detí, sme boli v divadle na „Bubáckej rozprávke“. Rozprávka bola o strašidlách a bubákoch, ktorých majú niektorí v hlave, ale my sme zistili, že sme smelí a ničoho sa nebojíme. Školský výlet sme naplánovali do Bystrianskej jaskyne a do Vydrova v Čiernom Balogu. Po posledných skúšačkách a písomkách dostaneme koncoročnú „výplatu“ a potom nám dokorán svoje dvere otvoria letné prázdniny!

Zapísala Katarína Šramková

Čo sa stalo a čo nestalo?

Odpovie vám každé dieťa z materskej školy. Predsa bol Deň detí, ktorý prekvapil veľkých a potešil malých. Do našej materskej školy prišla teta maliarka. Nebola to maliarka obrazov, ale maliarka, ktorá deti premenila na krásne motýliky, tigre alebo kvietky. Rodičia, ktorí si prišli poobede po svoje deti, ich skoro ani nespoznali. Samozrejme maľbou tváre deň nekončil, na programe boli ešte rôzne súťaže a nechýbali odmeny v podobe sladkostí.

Do našej kroniky si v tomto školskom roku pripíšeme krásny výlet na donovalské Habakuky, no, a ani sme sa nenazdali, a už tu máme prázdniny.

V mene kolektívu materskej školy sa chcem poďakovať všetkým rodičom, ktorí nám svedomito pomáhali pri rôznych akciách venovaným našim najmenším. Deťom želám slnečné a v zdraví prežité prázdniny.

Klára Slabeciusová,
riaditeľka MŠ v Lučatíne

Len za občerstvenie, pivo a pálenku, niekedy aj za guláš, neskôr za stovku

Lučatínčania radšej kosia, či zakášajú?

Názov obce Lučatín vznikol zo slova lúka, lúčina, Zdenko Filip o tom už písal. A na lúku patrí tráva (nie burina, kriaky), ktorú treba pravidelne kosiť. Máme to šťastie, či smolu, že lúk máme dosť, tráva rastie aj bez nášho pričinenia, kosiť ju musíme, či chceme alebo nie. Od apríla až do septembra tráva v Lučatíne rastie aj vtedy, keď by sme po nej kladivom tĺkli. O rast trávy netreba prosiť, treba ju len pravidelne kosiť. Kosačkou (motorovou, elektrickou), spásaním dobytkom (kravy, ovce) alebo klasicky, ručne – kosou. A o tomto kosení kosou sú nasledujúce riadky.

Ako študent, potom aj ako učiteľ, som chodil každé leto v Lučatíne na kosbu. Stroje, kosačky ešte veľmi neboli, ale kosy, kosiská, kosci sa v každej rodine našli. Družstvo (JRD) organizovalo kosby na lúkach, kosci sa v určitom čase a priestore zhromaždili a potom sa premiestnili na lúky (Kút, Drahy, Kopanice, Bučie, Dolina, Jánošová, atď.). Kosilo sa len za občerstvenie, pivo, pálenku, niekedy guláš, neskôr za stovku. V dnešných časoch, keď sa každý najskôr opýta, čo za to (za koľko), to znie ako neskutočná predstava, fikcia. V obci sa našlo aj 20 – 30 chlapov, ktorí celý deň kosili určitú parcelu, najmä cez víkendy. Po nich prišli na rad ženy - hrabačky, ktoré trávu pomocou slnka premenili na seno. V zime bolo hlavnou potravou pre dobytok. Hrabačiek bolo tiež viac, radi hrabali, spevom si cestu a robotu skrášľovali a obveselovali. Najradšej spievali tú „hrabala, hrabala, čerta nahrabala, od veľkého spania hrable polámala“. Vždy mali dobré hrable, ktoré k nim hrabali. Seno sa na večer uložilo do kôp, ktoré sa potom s rebriňákmi na koňoch, neskôr na traktoroch alebo autách zvážalo do senníkov v Lučatíne či Slovenskej Ľupči.

Okrem týchto brigádnických kosieb existovala aj partia starších koscov – dôchodcov, ktorí kosili, či vykášali zaburinené časti družstevných dvorov, ovčínov, neprístupných terénov, teraz by sa im mohlo hovoriť, že to boli ekologickí kosci. Tvorili ju dnes už nežijúci učitelia Ján Šutka, Július Slobodník, ďalej Teodor Mitterpach, Ján Kliment, Jozef Giertli, Jozef Kováč, Július Kubiš a z tých mladších Zoltán Hanko a Július Kasa. Kamaráti, nebožtíci, spomíname na vás a posielame vám tam hore náš pozdrav „aby si vládal kosiť ďalej, tak si občas pálenôčky nalej“. Každý z nás si preto nosil na kosbu tľapku (dvojdecku).

Profíkom v kosení bol pán Giertli. Útly chlapík, ale s veľkými koseckými skúsenosťami. On ma naučil najmä umeniu ako nakovať kosu. Od neho viem, kedy je kosa dobre nakovaná. Tejto skvelej bývalej partii koscov - dôchodcov som často koval kosy. Niekedy toľko, že som nemal čas ani na samotné kosenie. Teraz mi to chýba, ale nemôžem to vrátiť späť, môžem už len spomínať.

Najvýkonnejším koscom v Lučatíne bol pán Bedrich Gebauer, ktorý sám dlhé roky ručne kosil a sušil seno celé leto na veľkých plochách, napr. v Kúte.

V súvislosti s kosením mám aj túto vojenskú zelenú spomienku. Ako absolvent vysokej školy som bol na 12-mesačnej vojenskej službe v Karlových Varoch, na nemeckých hraniciach. Ako vojaci sme cez leto v roku 1963 kosili lúky, ktoré kedysi patrili vysídleným Nemcom. Bol som vedúcim partie kosov, ktorí kosiť vedeli a chceli – väčšinou Slováci. Za výborné výsledky v kosení som od veliteľa pluku získal ocenenie: “Nejlepší sekáč letošní senoseče“. To nie je sebachvála, to je historický fakt, mám na to doklady. Všetci vedeli, že som z Bratislavy, ale nevedeli, že kosiť som sa naučil v Lučatíne. Krútili nad tým hlavou. Nechtiac som im pripomenul tú ich českú povedačku: “Kto umí, umí, kto neumí, čumí“.

Na kosenie treba mať najmä silnú vôľu, dobrú kosu a určitú zručnosť. Najdôležitejšia je príprava kosy, ktorá sa môže dobre, ale aj zle nakovať, nedokovať, či prekovať. S dobrou kosou môže kosiť aj horší kosec, ale so zle nakovanou kosou si neporadí ani ten najlepší kosec. Viete, kedy kosa najlepšie kosí? Za rána, za rosy a keď gazdiná koscovi aj vínko nosí.

Záverom sa chcem vrátiť k názvu článku. Kosenie je vážna, chlapská robota, niekedy bola dôležitá aj pre existenciu, živobytie rodiny. Zakášanie nesúvisí s kosbou, skôr s nemravnosťou, ale je to aktivita stále živá. Hovorí sa, poriadny chlap by mal vedieť kosiť a zakášať. Kosiť ako pracovnú činnosť a zakášať ako zábavu, ale až po robote. Niekomu stačí len prvá aktivita, inému len druhá, tretiemu obidve, štvrtému ani jedna. Ktorý variant z nich je najlepší? Každý si môže vybrať čo chce. Máme demokraciu.

Julo Kasa

● Lučatínska partia koscov, z ktorej mnohí už žijú iba v našich spomienkach.

Civilná ochrana informuje:

Mimoriadne udalosti nemožno podceňovať!

V Lučatínskych zvestiach postupne uverejňujeme seriál „Civilná ochrana informuje“ o najzákladnejších informáciách a odporúčaniach ako sa zachovať v prípade havárií, živelných pohrôm či katastrof.

(pokračovanie z minulého čísla)

Čo robiť keď zaznie siréna II.

Varovanie obyvateľstva patrí medzi úlohy a opatrenia civilnej ochrany, aby obyvateľstvo v ohrozených priestoroch mohlo včas uskutočniť opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku a aby sa čo najviac znížili následky účinkov mimoriadnych udalostí (živelné pohromy, havárie alebo katastrofy).

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENIA POVODŇAMI A ZÁPLAVAMI

O povodniach a záplavách hovoríme vtedy, keď sa zvýšia hladiny vodných tokov, voda vystúpi zo svojich korýt a zaplaví priľahlé územie.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA PRED OHROZENÍM POVODŇAMI A ZÁPLAVAMI:

- vytipujte si bezpečné miesto, ktoré nebude zaplavené vodou,
- hodnotné veci zo suterénov, prízemných priestorov a garáží umiestnite do vyššieho poschodia,
- pripravte si vrecia s pieskom na utesnenie nízko položených dverí a okien,
- pripravte si trvanlivé potraviny a pitnú vodu na 2-3 dni,
- ak ste vlastníkom osobného automobilu, pripravte ho na použitie,
- pripravte sa na evakuáciu osôb a zvierat,
- upevnite veci, ktoré by mohla odniesť voda,
- pripravte si evakuačnú batožinu.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA V OBDOBÍ POVODNÍ A ZÁPLAV:

- opustite ohrozený priestor,
- netelefonujte, len v prípade tiesňového volania,
- v prípade vyhlásenia evakuácie dodržujte zásady pre opustenie ohrozeného priestoru, rešpektujte pokyny členov evakuačnej komisie,
- v prípade časovej tiesne sa okamžite presuňte na vytipované miesto, ktoré nebude zaplavené vodou,
- nešírte paniku a nerozširujte neoverené správy.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA PO POVODNIACH A ZÁPLAVÁCH:

- Nechajte si skontrolovať stav obydlia (statickú narušenosť, obývateľnosť), rozvody energií (plynu, elektrickej energie), stav kanalizácie a rozvody vody.
- Zabezpečte likvidáciu uhynutých zvierat, poškodených potravín, poľnohospodárskych plodín zasiahnutých vodou (riaďte sa pokynmi hygienika).
- V prípade potreby sa informujte o miestach humanitárnej pomoci.
- Pokiaľ ste poistený kontaktujte príslušné poisťovne ohľadom náhrady škôd.

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENEJ ÚNIKOM NEBEZPEČNÝCH LÁTOK

Nebezpečné látky sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť ohrozenie života, zdravia, majetku alebo životného prostredia. Všeobecne pod nebezpečnými látkami rozumieme chemické, rádioaktívne alebo biologické látky.

Únik nebezpečných látok môže byť spôsobený deštrukciou stacionárneho zdroja nebezpečnej látky (výrobné zariadenie, sklad, zariadenie využívajúce nebezpečnú látku ako médium napr. chladiarenské zariadenie), alebo z mobilného zdroja pri preprave nebezpečnej látky z áut alebo železničných vagónov určených na prepravu nebezpečných látok.

Ohrozenie nebezpečnými látkami môže byť spôsobené aj teroristickým útokom.

V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ CHEMICKEJ LÁTKY (alebo pri použití chemických zbraní)

Nebezpečné chemické látky spôsobujú poškodenie centrálneho nervového systému, dýchacích orgánov, zažívacieho traktu, poškodenie kože, alebo narušujú metabolizmus postihnutého. V prípade havárie spojenej s únikom nebezpečných chemických látok pôsobia na okolie v podobe plynu alebo výparov. V prípade teroristického útoku môžu byť použité vo forme aerosólov alebo plynu, prípadne môžu byť použité na zamorenie vodných zdrojov.

Keď zaznie varovný signál sirény pri pobyte v budove:

- zostaňte vo vnútri, prípadne sa ukryte v úkryte (ak je dostupný),
- vytvorte izolovaný uzavretý priestor - uzavrite a utesnite okná, dvere, vetráky, odstavte klimatizáciu,
- pripravte si improvizovanú ochranu dýchacích ciest, očí a odkrytých častí tela,
- zapnite rozhlas, televíziu a sledujte vysielanie,
- riaďte sa podľa vysielaných pokynov, nepodceňujte riziko,
- pripravte si evakuačnú batožinu,
- telefonujte len v súrnom prípade, nezaťažujte telefónne linky,
- poskytnite pomoc chorým, postihnutým osobám, osobám neschopným pohybu, starším osobám, postarajte sa o deti bez dozoru,
- zachovávajte rozvahu a pokoj,
- budovu opustite len na pokyn.

Keď zaznie varovný signál sirény pri pobyte mimo budovu:

- zachovajte rozvahu, zorientujte sa podľa situácie a rozhodnite sa pre opustenie priestoru ohrozeného nebezpečnou chemickou látkou,
- vaše rozhodnutie je závislé od smeru vetra šíriaceho nebezpečnú látku zo zdroja úniku a vašej polohy; ak sa nachádzate v smere vetra a ste v časovej tiesni, okamžite vyhľadajte ukrytie v budovách a postupujte ako pri pobyte v budove.

V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ BIOLOGICKEJ LÁTKY (alebo pri použití biologických zbraní)

Bakteriologické (biologické) nebezpečné látky môžu byť použité vo forme aerosólu (baktérie, vírusy) rozprášením v ovzduší. V uzatvorenom priestore sa môžu šíriť priamo alebo prostredníctvom vetracích zariadení. Použité môžu byť aj vypustením infikovaného hmyzu (vší, blch, múch a podobne), infikovaním vodných zdrojov, potravín, alebo krmovín. Pri podozrení z použitia biologických nebezpečných látok sa výskyt zisťuje odberom vzoriek a následnou mikrobiologickou analýzou z dôvodu, že postihnutie osôb sa spravidla nezistí hneď po ich použití.

Pri podozrení z úniku alebo pri úniku biologickej látky resp. pri použití biologických prostriedkov postupujte tak, ako pri úniku nebezpečnej chemickej látky. Zvlášť treba:

- dôsledne dodržiavať karanténne hygienické, protiepidemické a protiepizootické opatrenia,
- sledovať informácie o situácii poskytované miestnou samosprávou,
- pravidelne si kontrolovať telesnú teplotu,
- hlásiť podozrenie z ochorenia, alebo zvýšený výskyt ochorení osôb a zvierat orgánom obce alebo spádovému zdravotníckemu zariadeniu, prípadne orgánom civilnej ochrany,
- obmedzovať pohyb mimo budovu a budovu opúšťať iba na nevyhnutný čas (napríklad nákup základných životných potrieb),
- priebežne uskutočňovať v rámci svojich možností dezinfekciu vo svojich bytoch a domoch.

Pri vyhlásení karantény platí zákaz zhromažďovania sa osôb a zákaz voľného pohybu mimo uzatvorených priestorov bez nasadených ochranných prostriedkov.

(dokončenie v budúcom čísle)

O lučatínskych priezviskách veselo, s úsmevom a športov...

Pre pobavenie a zábavu

Ešte niekedy v marci, keď bola zima, rozhodol som sa, že z dlhej chvíle dôchodcu a pre zábavu a potešenie sa pozriem na lučatínske priezviská. Neosobne, neadresne, každé priezvisko má chvalabohu v Lučatíne viacero nositeľov. Po uverejnení prvej časti príspevku o lučatínskych priezviskách v minulom vydaní však reakcia niektorých bola osobná. Zrejme čítali len časť o svojich priezviskách, nie úvodný predslov. Nelobujem za pokračovanie, nevysvetľujem, koho som tým myslel, ale precitliveným odkazujem, že mám aj pozitívne reakcie a niektorí sa tešia, kedy napíšem aj o ich priezviskách. Po dohode všetkých zainteresovaných na príprave Lučatínskych zvestí teda pokračujeme v uverejnení ďalšej časti. Ak bude záujem, doplním o ďalšie, alebo s tým prestanem. Neživí ma to. Nechcem ľudí urážať, len potešiť, obveseliť.

Tak teda, Lučatínčania, čítajte bez zaujatosti o svojich priezviskách očami úsloví, prísloví, porekadiel, prirovnaní a pod. Čítajte s pobavením a s úsmevom. Tí, čo sa nevedia smiať a žartovať, nech radšej nečítajú...

HRAŠKO – pochádza z rozprávky Janko Hraško, malý hrach; hrach sa hádže na stenu, musí byť všade, kde sa tri hrachy v hrnci varia; hovorí, akoby hrachom sypal; niet kde hrachu hodiť. Kto má strach, nech papá hrach.

HRUŠKA – ovocie, čo padá z hrušky. Najlepšie chutí v tekutom stave ako hruškovica. Niektorí sa preberajú v niečom, či niekom ako v hnilých hruškách. Spadnúť sa dá nielen z hrušky, ale aj z neba, mesiaca, z duba, ale aj z nôh.

CHOVAN – od slova chovať, aj opatrovať, kŕmiť, živiť, pestovať; ale aj chovať sa (správať sa). Chovať niekoho ako pavúka – dobre ho živiť, kŕmiť; milého proroka chovali ako pavúka a pil na to ako dúha. Chovať hada na vlastných prsiach. Pustiť si hada do rukáva; preukázať dobro tomu, kto nie je toho hoden, ktorý si to nezaslúži. Príde však na lámanie chleba. Kto do teba kameňom, ty doňho chlebom.

KASA – pokladnica, peňažná priehradka; najlepšie, keď je plná a sme pri groši; dobrá rada stojí groš (a planá dva); aj dobrá výhovorka je hotový groš. Sú aj dôležitejšie veci ako peniaze, len škoda, že stoja veľa peňazí. Babka k babce, budú kapce. Za málo peňazí je aj málo muziky.

KOČAN – od slova koč; koč bol predchodca auta; súci do koča i do voza; vhodný na parádu i do roboty na všedný deň, všestranný, prispôsobivý, ale aj ani z voza ani na voz, ani tak, ani onak, ani peši ani za vozom. Rád sa vracia z kratšej cesty.

KOHÚT - ochranca sliepky, robí všetko rýchle, za moment, raz – dva; dvaja kohúti na jednom smetisku sa neznesú, najmä, keď je smetisko malé; kohúti sa radi medzi sebou kohútia. Kikiriki, spievajú kohúti z Európy i Ameriky. Galský kohút je národným symbolom Francúzska.

KVIETOK – drobný kvet, nadzemná časť rastlín, ktorá farbou a vôňou láka včielky. Dobrý kvietok je prešibaný, figliarsky človek, ale môže mať aj pochybný charakter, zlé meno, žartovne „aj dobrý vtáčik“, dobrá firma, dobrá fialka. Za zlým však vždy dobré chodí.

KUBIŠ – najskôr Stvoriteľ povedal budiš svetlo a bolo svetlo. Neskôr si Kubišovci povedali, prvý bude chlapec, a bol Ďula Kubiš. Po ňom ešte traja ďalší bratia, po nich už len Budiš – minerálna voda so sloganom „kto chce dlho žiť, musí dlho Budiš piť“. Priezvisko Kubiš urobilo Lučatínu veľkú slávu, jeho nositeľ, bývalý minister zahraničných vecí Slovenska, Ján Kubiš mal otca z Lučatína. A Lučatínčania sú právom hrdí na jeho syna. Preto, kto chce mať v živote úspešného syna, musí pochádzať z Lučatína.

KOVÁČ – ten, čo koňa kuje, keď nekuje, rád sa ruje, alebo fujaruje; kováč mu v bruchu mechy dúcha a cigáni klince kujú; železo sa kuje za horúca; fučí ako kováčske mechy.

KRAMLA – zo stavbárskej latiny „cól“; cól sem – cól tam, kramla pritiahne, alebo od slova krám, ktorý sa dnes volá Jednota, Lidl, Kau and a pod.

LAMPER – meno od lampy, lampáša; pod lampou býva tma ako v rohu, v mechu, vo vreci, ani s lampášom za bieleho dňa nenájdeš niekoho, niečo. Keď nie je lampáš, dobrá je i sviečka, ale aj pod tou býva tma. Aj bez lampáša a sviečky nám môže náhle, zrazu, svitnúť v hlave.

LUČATÍNEC – originálne, jedinečné meno, identické s názvom obce. Tak ako sa nevie, či bolo skôr vajce, či sliepka, tak sa nevie, kto bol skôr, Lučatín či Lučatínec (dnes spisovne Lučatínčan). Ak bolo meno skôr, treba mu postaviť v obci pomník, velebím toto meno, určite jeho nositeľ vedel nielen kosiť, keď mal také lúčne meno, ale aj zakášať, keď lúku pokosil. Dub pri dube dubina, lúka pri lúke lúčina (z toho aj názov lučatínskeho Klubu dôchodcov). Keď Lučatínčania začnú kosiť, nemusia ani o dážď prosiť. Vivat Lučatínec, Lučatín a Lučatínčania.

MAJER – gazdovská usadlosť v prírode. Lučatín nemá majere, ale má Majerovcov veľa (Ľubietová má aj majere); obyvateľ majera a mestskej časti Banskej Bystrice je majerčan; zo slova majer je odvodená dôstojnícka hodnosť – major. Zlé je, keď majer nemá gazdu, keď si gazda gazduje od tisíca ku stu, keď sa utráca majetok vlastnou vinou, keď sa človek vyhýba robote. Bieda je však najlepší majster, ona všeličomu naučí.

MATIÁŠ – druhá polovica slova fujas-matias; fujas náhle zmizol, ušiel, ešteže Matiáš so svojou stavebnou firmou do Lučatína prišiel.

MURÁNSKY – základ mena je v slove mura – náhle zosuvy – múrové sutiny, alebo Muránska Venuša, Muránska planina. „Hlavou múr neprerazíš, ani proti vetru sa nedá dúchať“.

MÜLLER – slovenský mlynár, bývalý slávny nemecký futbalista bol tiež Gerd Müller; keď nemelie, lebo nemá vodu a ani mlyn, pustí si jazyk na špacír a vtedy melie ako mlynček. Mlynári sa v zime radi bijú – vtedy padá hustý, ľahký sneh.

ORAVEC – toto meno mi je zvlášť blízke z dvoch dôvodov: prvý je, že je po ňom pomenovaná krásna severná časť Slovenska – Orava, druhý je, že s jeho najstaršou nositeľkou som tancoval pred niekoľkými rokmi jej posledný hriešny tanec u Senkov. Orava má Oravský zámok, ale Oravcová mala v Lučatíne Hostinec pod Slnkom, taký nemal nikto. Na Orave je dobre, zdravo, škoda, že Oravcovcov je v Lučatíne už málo (len Elenka).

PÍŠI – z českého „píši ti miláčku toto psaní“, alebo zo slovenského pýšiť sa cudzím perím. Pýši sa len ten, kto je pyšný, ale pýcha peklom dýcha a chodí pred pádom. Pýcha na ulici a handry v truhlici. Pokora, to je vzácnosť, poklad, nielen pre toto meno.

SEDLIAK – anglosaský farmár, slovenský roľník, gazda, výrobca potravín, ak aj nedorobí, vie sa najesť „ako sedliak na hody, Vianoce“, ale pozor, vie aj vyhodiť niekoho zo sedla a zaujať jeho miesto. Keď nie je kocúr doma, myši majú hody (bál).

SENKO – suchá forma trávy, zdrobnelina zo slova seno; kto stratí ihlu, nech ju nehľadá v kope sena, ale radšej u Senkov. Na šope na sene, tam sa dobre drieme. Komu sa na sene nechce spať, môže sa na ňom milovať.

SLIVKA – ovocie, predchodca slivovice, ktorá je národným nápojom Slovákov. Jedni ju pijú od radosti, druhí od žiaľu a tretí od rána. Slivák na pálenku musí byť aspoň za sud, či kotol, lebo keď ich je len päť, či sedem, môžeme si ich vziať a odísť inde preč, aj so svojim malým majetkom.

(pokračovanie v budúcom čísle)

Julo Kasa

Ján Šutka: Tak začínali

Roky 1952 - 1954 a roky stagnácie

(pokračovanie z minulého čísla)

V roku 1953 bolo naše mužstvo zaradené do skupiny so Selcami „B“, Ondrejom „B“, ČH B. Bystricou „B“, Priechodom, Podbrezovou, Vlkanovou, Hrochoťou a Medzibrodom.

Dňa 10. mája 1953 sme v Lučatíne práve s posledne uvedeným súperom po slabom výkone prehrali 3:6. V odvete 6. septembra sme dokázali v Medzibrode remizovať 2:2. Medzibrodská kronika zaznamenáva vyrovnaný zápas, ktorý však vôbec nezvládol domácim naklonený rozhodca. Našim najlepším hráčom bol Marian Kliment. V predzápase naši dorastenci prehrali 3:0.

O rok neskôr v okresnej súťaži boli našimi súpermi Priechod, Špania Dolina, Králiky, Vlkanová, Skubín, Kremnička a Staré Hory. V príprave sme konečne doma 28. marca porazili Medzibrod 4:1, čo bol dobrý odrazový mostík pre majstrovskú súťaž. Dňa 4. apríla sme vyhrali v prvom majstrovskom zápase nad Starými Horami 6:4. V jesennej časti súťaže sme 26. septembra prehrali kontumačne 3:0 s Králikmi, pretože sme k súperovi do Králik ani necestovali. Už tu niekde začala kríza nášho futbalu. Slabý funkcionársky káder, finančné starosti a nedostatok hráčov - tradičná futbalová choroba - zapríčinili, že v nasledujúcom roku sme do súťaže naše mužstvo vôbec neprihlásili. Rovnaký osud zastihol chlapcov lučatínskeho Sokola aj v rokoch 1956 a 1957.

● Dňa 4. apríla 1954 družstvo Lučatína vyhralo v prvom majstrovskom zápase nad Starými Horami 6:4 v tejto zostave: ***Zľava:*** *J. Chovan, I. Bobok, J. Saniga, O. Moravčík, J. Bobák, predseda klubu J. Šutka,* ***dole:*** *M. Lupták, V. Lehocký, J. Hrudkay, V. Plieštik, D. Kasa, pod ním brankár Kenický.*

Viete, že...

Trúbka, ktorá trhá uši...

Majstrovská sveta vo futbale v Juhoafrickej republike sú bezosporu témou dňa. Nechajme bokom športové výkony a predstavme, čo je typické pre ich tohtoročné dianie.

Vuvuzela - trúbka ktorá trhá uši... Umelohmotná trúbka, ktorá meria 61 centimetrov a váži 110 gramov dostala názov Vuvuzela, čo v preklade z juhoafrického jazyka Zulu znamená robiť hluk. Nástroj, ktorý sa stal obľúbenou súčasťou výzbroja juhoafrického fanúšika, však vydáva zvuky pripomínajúce roj rozzúrených včiel, či trúbenie slonov a sú rušivým elementom pre každého, kto na to nie je pripravený. Na nepríjemný hluk sa sťažujú nielen komentátori, ale aj hráči či tréneri.

Oficiálna lopta Jabulani sa skladá z ôsmich častí a má jedenásť farieb symbolizujúcich futbalovú jedenástku, ale aj množstvo oficiálnych jazykov v hostiteľskej krajine. Jej názov pochádza z jazyka „isiZulu“ na vyjadrenie osláv či radosti. Rýchlosť lopty závisí od nadmorskej výšky a môže sa zvýšiť až o 5 percent. S tým, samozrejme, nie sú spokojní brankári. Gólman úradujúcich majstrov sveta Talian Gianluigi Buffon si do lopty slovne kopol, keď povedal, že to vníma ako škandál, že musí hrať s takou loptou. Lopta je podľa jeho slov absolútne nepravidelná a robí si čo chce. Španielsky reprezentačný brankár Iker Casillas ide ešte ďalej a tvrdí že lopta je doslova otrasná. Brazílsky strážca svätyne Júlio César pripovnáva loptu k niečomu zo zelovocu.

Meno maskota - Zakumi sa skladá zo skratky Juhoafrickej Republiky(ZA), čiže Južná Afrika a Kumi, čo je v niekoľkých krajinách Afriky pomenovanie číslovky desať. Leopardie mláďa so zelenou hrivou oblečený do zelených trenírok a bieleho trička predstavuje geografiu, atmosféru a ducha Južnej Afriky.

Pohár pre víťaza za viac než sedem miliónov eur sme mali možnosť vidieť aj u nás na Slovensku. Zlatá originálna trofej z 18-karátového zlata, vysoká 36,5 centimetra, navštívila pred šampionátom spolu 86 krajín sveta, päťkrát križovala rovník a spolu prešla neuveriteľných 134 017 kilometrov.

Pozvánky

Futbalový klub Mladosť Lučatín usporiada dňa

11. júla 2010

20. ročník memoriálu Ing. Miroslava Chovana

za účasti družstiev:
FK Medzibrod, FK Hiadeľ, FK Mičiná a FK Lučatín.

O občerstvenie a dobrý guláš je postarané.
Tešíme sa na vašu hojnú účasť.

Členovia výboru FK Mladosť

Obecný úrad v Lučatíne pripravuje na deň

17. júla 2010

tradičné

„Oslavy obce“

spojené
so spomienkou na nášho rodáka
Jána Plieštika

Aktuálne informácie o oslavách, ako aj o kultúrnom programe včas zverejníme.

Všetkých Vás na toto kultúrne podujatie srdečne pozývame.

LUČATÍNSKE ZVESTI Noviny o dianí v Lučatíne 2/2010. Vydáva a distribuuje zadarmo do všetkých domácností obec Lučatín. **Redakcia:** Jana Šutková, Marián Píši, Jarmila Kováčová, Mgr. Eva Žaloudková, Anna Chovanová. **Grafické spracovanie:** Marta Pokošová.
Tlač: Tlačiareň D&M Slovenská Ľupča. E-mail: obeclucatin@stonline.sk